

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Географічний факультет

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

Національний природний парк «Хотинський»

Управління молоді та спорту

Чернівецької обласної державної адміністрації

Європейська асоціація студентів-географів
(Чернівецький відділ)

КУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ ЯК ГЕОГРАФІЧНИЙ ФЕНОМЕН

**Матеріали
Міжнародної наукової конференції
(23–25 вересня, 2021)**

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2021

УДК 911.2.913.551.8
К369

Редакційна колегія: Андрейчук В., Бучко Ж., Воловик В., Воровка В., Герасименко Н., Гродзинський М., Денисик Г., Мига-Пйонтек У., Проскурняк М., Рідуш Б., Чернега П.

Культурний ландшафт як географічний феномен : Матеріали Міжнар. Наук. Конф. (23–25 вересня, 2021). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т., 2021. – 140 с.

Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Культурний ландшафт як географічний феномен» присвячений актуальним питанням інтерпретацій культурного ландшафту, цілеспрямовано створеним ландшафтам, реліктовим та палеоландшафтам, збереженню та адаптації культурних ландшафтів до природних та антропогенних змін.

Для фахівців у галузі географічних і суміжних наук.

УДК 911.2.913.551.8

© Колектив авторів, 2021
© Комп'ютерна верстка, С. Кирилюк, 2021
© Дизайн обкладинки, С. Кирилюк, 2021

Матеріали Міжнародної наукової конференції КУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ ЯК ГЕОГРАФІЧНИЙ ФЕНОМЕН

<i>Богдан Гавришук, Наталя Лісова</i> БЕЛІГЕРАТИВНІ ЛАНДШАФТИ В ПОДІЛЬСЬКИХ ТОВТРАХ	45
<i>Клавдія Кілінська, Вікторія Яворська, Ярослав Атаманюк</i> ГЕОЕКОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА У РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОМУ ПРИРОДОКОРИСТУВАННІ: ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ	47
<i>Костянтин Наконечний, Ярослава Атаманюк</i> ГЕОЕКОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ВОД В М. ІВАНО–ФРАНКІВСЬК	49
<i>Євген Тиханович, Володимир Біланюк, Любомир Безручко</i> СНІГОВИЙ ПОКРИВ ТЕРИТОРІЇ ІМОВІРНОГО БУДІВНИЦТВА ПІРСЬКОЛИЖНОГО КУОРТУ НА МАСИВІ СВИДОВЕЦЬ	51

РЕЛІКТОВІ ТА ПАЛЕОЛАНДШАФТИ

<i>Юлія Авдєєнко</i> СТАН ВИВЧЕННЯ ГЕОАРХЕОЛОГІЧНИХ ПАМ'ЯТОК ПРАВОБЕРЕЖЖЯ СЕРЕДНЬОГО ПРИДНІПРОВ'Я	54
<i>Лариса Белей</i> ТИПОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЛІКТОВИХ ЛАНДШАФТІВ КАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ	56
<i>Олександр Бончковський</i> ҐРУНТИ ТА РОСЛИННІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ВОЛИНСЬКОЇ ВИСОЧИНИ У ВИТАЧІВСЬКИЙ ЧАС	58
<i>Олександр Галаган, Ольга Ковтонюк, Наталія Корогода</i> РЕЛІКТОВІ КУЛЬТУРНІ ЛАНДШАФТИ В ДОЛИНАХ РІЧОК УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ	60
<i>Наталія Герасименко</i> ЛАНДШАФТИ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ ВПРОВОДЖ ПІДТЯГАЙЛІВСЬКОГО ЕТАПУ	62
<i>Леся Горда, Яна Поп'юк, Богдан Рідуш</i> НИЗЬКІ ТЕРАСИ ДНІСТРА В РАЙОНІ СТОЯНКИ ДОРОШІВЦІ 3	64
<i>Ілля Кравчук</i> ГЕОАРХЕОЛОГІЧНІ ПАМ'ЯТКИ МАТЕРІАЛЬНИХ КУЛЬТУР ГОЛОЦЕНУ ЛІВОБЕРЕЖЖЯ СЕРЕДНЬОГО ПРИДНІПРОВ'Я	67
<i>Анатолій Кушнір, Олександр Лейберюк, Володимир Швайко</i> ВЕБ-ОРІЄНТОВАНИЙ ГІС-ЗАСТОСУНОК ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ДАНИМИ ПАЛЕОҐРУНТОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ГОЛОЦЕНУ	70
<i>Жанна Матвійшина, Юрій Дмитрук</i> КУЛЬТУР-ПАЛЕОЛАНДШАФТИ ОБОРОНИХ ВАЛІВ НАДЗБРУЧЧЯ	72
<i>Жанна Матвійшина, Олександр Пархоменко</i> ПАЛЕОПЕДОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В МЕЖАХ АРХЕОЛОГІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ ТЕРИТОРІЇ ЧЕРНІГІВЩИНИ	74
<i>Яна Поп'юк, Богдан Рідуш, Василь Шавранський</i> ЗАСЕЛЕННЯ ДОЛИНИ ВЕРХНЬОГО ПРУТУ В ПІЗНЬОМУ ПЛЕЙСТОЦЕНІ	77

НИЗЬКІ ТЕРАСИ ДНІСТРА В РАЙОНІ СТОЯНКИ ДОРОШІВЦІ 3

Леся Горда, Яна Поп'юк, Богдан Рідуш

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна

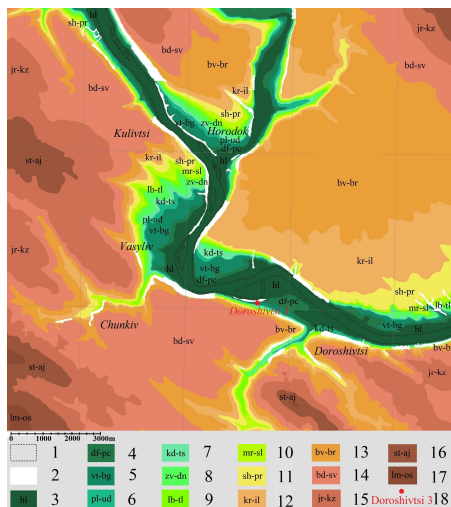
Долина Середнього Дністра (поміж містами Галичем і Рибницею) досить глибока (270-300 м), широка, з добре розвиненими терасами. Для цієї звивистої частини долини річки характерною морфологічною рисою є асиметричність. Так, на лівобережжі Середнього Дністра тераси простягаються широкою смугою та значно краще збережені в порівнянні з правим берегом. Причому всі пізньопліоценові і плейстоценові, а в місцях, де Дністер прорізає рифове (Товтрове) пасмо, і частина середньопліоценових терас розташовані в межах вузької глибокої долини, яку називають каньйоном ([Веклич 1982](#)). У меандрових вузлах для зовнішніх (увігнутих) сторін характерні вузькі врізані тераси, переважно дуже похилі і сильно змінені ерозійними та делювіальними процесами. Здебільшого тераси тут взагалі відсутні, а сучасне русло Дністра фактично підмиває стінку каньйону – стрімчаки із корінних порід. Тоді як на внутрішніх (випуклих) сторонах меандр тераси розвинуті, широкі, слаборозчленовані, добре збережені, простежуються висотні поверхні та, інколи, уступи терас ([Поп'юк, Рідуш 2020](#)).

На досліджуваній ділянці поблизу с. Дорошівці в рельєфі відносно добре зберігся комплекс пліоцен-плейстоценових терас. Особливістю саме цієї частини долини Середнього Дністра є розміщення тут палеолітичної стоянки Дорошівці 3 ([Haesaerts et al. 2020](#); [Kulakovska et al. 2015](#)).

На основі гіпсометричних даних за топокартами масштабу 1:25 000 ми уклали картосхему еволюції рельєфу цієї частини долини Дністра ([рис](#)). Терасові рівні виділялись за схемою терас Дністра М. Веклича ([Веклич 1982](#)), яка використовується й в державній геологічній зйомці, а хронологічне позиціонування етапів, їхню кореляцію з киснево-ізотопними стадіями прийнято за [Н. Герасименко \(2010\)](#). Середні абсолютні висоти терасових рівнів визначені в результаті сумування

середнього рівня ерозійного урізу та даних про середню відносну висоту за М. Векlichem.

Умовні позначення: 1 - русло Дністра; 2 – ерозійні поверхні; терасові рівні: 3 – заплава (голоценова); 4 – I-й (дофінівсько-причорноморський); 5 – II-й (витачівсько-бузький); 6 – III-й (прилуцько-удайський); 7 – IV-й (кайдацько-тямминський); 8 – V-й (завадівсько-дніпровський); 9 – VI-й (лубенсько-тилігульський); 10 – VII-й (мартоносько-сульський); 11 – VIII-й (широкинсько-приазовський); 12 – IX-й (крижанівсько-іллівський); 13 – X-й (берегівсько-березанський); 14 – XI-й (богданівсько-сіверський); 15 – XII-й (ярківсько-кизил'ярський); 16 – XIII-й (севастопольсько-айдарський); 17 – XIV-й (любимівсько-оскольський); 18 – палеолітична стоянка.

На укладеній нами картосхемі (рис) поблизу с. Дорошівці в рельєфі простежуються такі *низькі (пізньоплейстоценові)* рівні: III (*pl-ud*), II (*vt-bg*), I (*df-pc*). Ці тераси частково зруйновані пізнішими ерозійними процесами. Вони утворюють доволі широкі та більш пологі східці на випуклій стороні меандр. Широкі ділянки терас розміщені в околицях с. Василів та с. Дорошівці (Горда, Рідуш 2013; Поп'юк, Рідуш 2020). Та все ж ці рівні мають і свої відмінності. Зокрема, III терасовий рівень утворює рівну, проте нешироку площадку неподалік с. Василів та на внутрішній стороні меандри В околицях с. Дорошівці цей рівень збережений у вигляді вузької, проте слабо розчленованої смуги. В основному, його збережені фрагменти є вужчими, ніж у наступного терасового рівня – витачівсько-бузького (*vt-bg*).

II-й терасовий рівень краще збережений та представлений розвинутими, широкими, слабзорозчленованими площадками на випуклій стороні звивини, на лівому березі Дністра та в околицях с. Василів та с. Дорошівці. В цей час Дністер меандрував в межах свого каньйону утворюючи систему вимушених звивин на морфологічно однорідній

ділянці. згідно з морфометричними даними, палеолітична стоянка Дорошівці 3 знаходиться в межах розрізу другої, витачівсько-бузької (*vt-bg*) тераси.

Відносно широкий фрагмент I-ї тераси збережений лише на ділянці села Дорошівці, а на інших ділянках простежується лише вузькою смужкою. Заплава (*hl*) добре простежується в межах досліджуваної ділянки, часто розмита і ще формується. Висока заплава іноді формується на цоколі розмитої I-ї тераси.

Вивчення морфометричних даних терасових рівнів є першим кроком у комплексному дослідженні річкових терас. На сьогодні в межах ділянки відносно добре досліджений розріз лише II-ї тераси. Будова ж інших низьких терас ще потребує детального дослідження.

Література

1. **Веклич, М.Ф.** (1982). *Палеоэстапность и стратотипы почвенных формаций верхнего кайнозоя*. Київ : Наукова думка.
2. **Матвійшина, Ж.М., Герасименко Н.П., Передерій, В.І., Брагін, А.М.** та ін. (2010). *Просторово-часова кореляція палеогеографічних умов четвертинного періоду на території України*. Київ : Наукова думка.
3. **Горда, Л., Рідуш, Б.** (2013). Еволюція Подільсько-Буковинської частини долини Дністра в пізньому кайнозої. *Науковий вісник Чернівецького університету, Географія*, 672–673, 5–10.
4. **Поп'юк, Я., Рідуш, Б.** (2020). Будова нижніх терас долини р. Дністер (на прикладі ділянки Василів-Дорошівці). *Науковий вісник Чернівецького університету, Географія*, 824, 75–86.
5. **Haesaerts, P., Gerasimenko, N., Damblon, F., Yurchenko, T., Kulakovska, L., Usik, V., Ridush, B.** (2020). The Upper Palaeolithic site Doroshivtsi III: a new chronostratigraphic and environmental record of the Late Pleniglacial in the regional context of the Middle Dniester-Prut loess domain (Western Ukraine). *Quaternary International*. 546, 196–215.
6. **Kulakovska, L., Usik, V., Haesaerts, P., Ridush, B., Uthmaier, Th., Hauk, Th.** (2015). Upper Paleolithic of Middle Dniester: Doroshivtsi III site. *Quaternary International*. 359–360, 347–361.